

Odd Einar Dørum	Ja, her sitter jeg i det improviserte Stortingsstudioet til Venstre. Helt utrolig at det finnes. Nesten som på den tiden da Venstre i Trondheim hadde nærradio, da radiomonopolet ble sluppet og Torgeir Anda var nærradioredaktør. Så, hva har vi ikke vært med på? *Vignettmelodi*
Mona Lindseth	For i dag har jeg med meg Odd Einar Dørum, og du har jo levd et helt liv i Venstre. Hvorfor meldte du deg inn i sin tid?
Odd Einar Dørum	Det korte svaret på det, er at jeg ble forelska i brannsjefens datter på Trondheim Katedralskole som var aktiv i Unge Venstre høsten 61. Og samtidig hadde jeg det samfunnssyn at jeg var ikke sosialist. Og etter å ha vært en tur innom Unge Høyres skoleringstilbud konstaterte jeg at jeg ikke heller var Høyremann. Og det skyldtes blant annet den måten de snakket om politisk historie på, det godtok jeg ikke. Og så oppdaget jeg plutselig etterpå en kar fra Akershus som snakket bokmål, drakk øl og ikke var nynorskmann. Kort og godt, det var rom for meg i Venstre. Selv om min oppveksts ungdom var full av fordommer. Da bestod livet av de som var for friheten, det var Høyre. De som var mot friheten, det var Arbeiderpartiet. Og de som var enda mer mot friheten, var kommunistene. Og på Vestlandet maulet de bare. Det er jo selvfølgelig en forferdelig forkastelig måte å se på mennesker og andre ting på, men jeg brøt meg ut av dette. Og slik ble jeg da medlem av Venstre og fant fort hele partiets kombinasjon av, ja hvordan skal jeg si det, dette fabelaktige slagordet fra den tiden: «Vi er ikke i de blinde krefters vold, vi kan selv forme vår fremtid». Så, hele denne fantastiske måten å koble frihet og fellesskap på. Det brakte meg inn i Venstre og holdt meg der senere. Så det var delvis slump, men også en bevisst leting etter noe annet enn det jeg etter oppdragelsen skulle ha. Etter oppdragelsen skulle jeg blitt Høyremann. Men det ble jeg ikke.
Mona Lindseth	I dag skal vi snakke litt om å utfordre systemene og være politiker som tar kampene. Og det er egentlig litt undertonen i hele vår ideologi og de 10 liberale prinsippene våre. Vi sier alltid at «bedre er alltid mulig», det er alltid noe vi kan gjøre for å komme videre. Og du har selv sagt at «politikk er systemutvikling». Hva er det du legger i det?
Odd Einar Dørum	Systemutvikling betyr det at å styre samfunnet og gjøre livet bedre for alle i samfunnet, enten det er i hverdagen, der du bor eller steder hvor du har en jobb, eller yter din innsats for å tjene penger, eller der du vandrer og tenker enten du er på tur i vår fabelaktige natur eller på andre måter bruker det vi kaller for fritid, så lager vi ordninger gjennom de ordningene vi har i stat og

kommune, og gjennom lovgivning. De systemene har vi noen idealer bak, men av og til kan det bli avstand mellom de idealene vi hadde og det som skjer i praksis. Og jeg tror det er spesielt utfordrende nå for tida, for da skal vi ha praksis, lovgivning og IKT-systemer skal henge sammen. Og vi har dessverre mange eksempler på at praksis, organisering og IKT-systemer ikke henger sammen. Og da blir livet veldig vanskelig for folk, altså de som er avhengig av disse systemene. Og da er det helt nødvendig å skjønne at det ble ikke slik som du håpet og trodde på. Du må gjøre noe med det, du må skjønne hvordan de menneskene som ikke oppnår det de skal ha, egentlig har det. Du må tåle å rett og slett å gå ned i hverdagen. Også må du samtidig ha den tanken i hodet at bak dette ligger det en lovgivning med noen klare hensikter, gode hensikter ofte, i betydningen at man skal gjøre livene bedre for folk. Også ligger det praktisk organisering i hvordan du bygger opp kontorer og administrasjon, og hvordan du lager IT-systemene. Det å være et ombud, er å skjønne, eller ha nysgjerrighet for denne kompleksiteten i hvordan vi styrer samfunnet, og samtidig huske at i enden av dette systemet så er det mennesker. Det å skjønne det, og det å jobbe med det, det er i grunnen hardt politisk arbeid. Veldig hardt politisk arbeid. Og det å være ombud da, det er å stå i dette. Det er ikke at du får ikke bare et saksdokument som folkevalgt, enten det er digitalt eller det er på papir. Men bak det papiret er det noen erfaringer som handler om mennesker. Og du skal prøve å sørge for at det som ligger der, husker de menneskene til slutt. Det er å være ombud. Og det er jeg i grunnen oppdratt til å være fra første stund å være i Venstre. Både i Unge Venstre faktisk og i Venstre. Så er jeg oppdratt til å være ombud. Så det er en arv da som er 57 år inne i hodet mitt i vekslende tider. I et Norge der det å reise rundt og snakke med folk og høre på folk er metoden, og det å ringe med telefon er dyrt, til et Norge hvor det å ringe med telefon blir utrolig mye billigere, til å komme til tiden med sosiale medier hvor du hvert øyeblikk kan si noe hvis du vil eller la være. Og hvor forventningene til hvordan du skal løse ting er de samme som før, bortsett fra at intensiteten i å prøve å ha svar, spesielt på ting som er sammensatt og vanskelig, er krevende. Så jeg tror mange alltid har følt at det å være ombud har vært for eksempel er å ro langt og slite i en hard hverdag i mange deler av landet, ikke tvil om det. Og hvordan i alle dager skulle du rekke det møtet når du skulle tilbake igjen. Og folk hadde jo da en praktisk måte for hvordan skulle de lære og vurdere ting. Stor respekt for de som håndterte det og bygde veldig ting. Så går det litt raskere alt dette her, men du skal fortsatt finne balansen i ditt liv i den tiden du bruker på deg selv, dine nærmeste, på jobben din og på det du skal gjøre i det folkevalgte tillitsvervet du har fått. Også er vi der vi er nå, hvor det kanskje dras til ytterligere en runde, hvor du skal være på hugget på så mange måter. Men det er fortsatt den balansen mellom der jeg og mine nærmeste er, der jobben og der inntekten er, og der jeg skal gjøre jobben for

	samfunnet som folkevalgt er. Det er en tidsbalanse. Og det i det løpet å finne balansen slik at du klarer å være ombud... Det er en krevende jobb, for de fleste som driver med dette i Norge er fritidspolitikere. Og noen er betalt i kommuner og fylker, på Stortinget selvfølgelig. Men de aller aller fleste er ombud på fritid. Slik at, det spørsmålet du stiller: Det er at, der har jeg alltid vært og det har alltid vært krevende å finne den balansen. Og det var fullt mulig for 57 år siden å glippe på den, fullt mulig, men det ville antakelig ikke gått bra etter at Venstre ble et mindre parti etter at Venstre ble splittet i 72. Så da var jo mange Venstrefolk nettopp de som var veldig flinke til å være ombud. Jeg vil si at de som var ombud bar Venstre etter en veldig ødeleggende splittelse. Og en annen ting som bar Venstre, var at Venstre som første parti innførte kvotering for å sikre 40 prosent menn og kvinner. Og det er ingen tvil om at mange av de kvinnene som var rundt Venstre, de så det som en forpliktelse å følge faktisk det vedtaket når det var der. Så summen av disse tingene har nok vært mye sterkere for å bære fram Venstre enn det kanskje mange tenker over i dag. Men det er mitt inntrykk. Den styrken bar Venstres idealer og verdier gjennom lokalpolitikk og tilbake igjen i rikspolitikk slik som vi opplever det i de seneste årene.
Mona Lindseth	For du nevner at det også er en arbeidsmetodikk. Og det var jo kanskje... Slik jeg kjenner deg så er jo det en metode du har hatt hele veien, du liker ikke å gå gjennom mellomledd, du vil snakke med folk som er tett på. Og det var kanskje aller mest synlig når du var justisminister, når du brøt litt med forventningene til den rollen. Du ville rett ut med politiet og gå nattpatrulje selv for å se hvordan de håndterte voldskriminaliteten selv, du inviterte sexarbeidere inn på kaffe i Justisdepartementet når du arbeidet med sexkjøpsloven, fordi du ville ikke gå om mellomledd. Er det en filosofi eller er det en direkte arbeidsmetode?
Odd Einar Dørum	Nei, det er en arbeidsmetode og den er mye bedre uttrykt enn det jeg gjorde i sted av Per Kleppe, Norges tidligere finansminister for noen tiår tilbake som jeg traff en gang på Fafo, rundt den tiden da jeg var statsråd. Og da sa han til meg veldig kort da, at «det å forene mikro og makroperspektivet i politikken, det er det som er det harde arbeidet» sa den tidligere finansministeren. Og det er jo helt riktig. Det du spør om kan svares på på følgende måte: Når du er sjef for noe, og i et departement som statsråd er du sjef for veldig mange ansatte. Og hvis du skal være en god sjef, så skal du lese alle de dokumentene og rapportene som kommer. Men for å ha evnen til å stille gode spørsmål, så må du ha noen inntrykk hva hverdagen som de menneskene er i. Og da må du på tur. Da må du på tur med Politiet på jobb som jeg har vært hvert år siden 1993, men med unntak av i år. Pandemiens år. Og du må på jobb og se hvordan andre gjør det. Når du er stortingsrepresentant for utdanning, for eksempel her i Oslo, jeg rakk

	å besøke 108 av de ca 160-80 skolene som vi hadde da. Du må gjøre det og du gjør det uten journalister og jeg vil si uten selfie, fordi poenget er at du er der fordi de du besøker forstår at du er nysgjerrig og forstår at du skal ha noe å lære. Men det er en arbeidsform som jeg har hatt med meg fra tidlig av. Da jeg var stortingsrepresentant for Sør-Trøndelag, nå har jo Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag slått seg sammen til Trøndelag, så lovte jeg å besøke hver av de 27 kommunene minst én gang i året. Og det gjorde jeg, sammen med Venstres lokale folk. Det gjorde jeg. Da jeg var statsråd besøkte jeg lokallagene i Oslo Venstre minst en gang i året. For de hadde jo stilt opp og de måtte vite at jeg ikke skulle være fjern og være borte, men at jeg kunne nåes. Og den gangen i Sør-Trøndelag, for godt og vel 40 år siden, så bestemte jeg meg for, da jeg reiste rundt i kommuner, da skulle jeg systematisk besøke Sykehjem, det var noe nytt den gang innen eldrepolitikken. Og jeg skulle besøke småbedrifter og gründere. Helt systematisk gjorde jeg det. Jeg husker jeg traff en i Selbu, jeg tror det i slutten av 77-78 og han sa «Hva gjør du her? Det er jo over tre år til neste valg?» Så sa jeg at «Jeg har kommet til deg fordi jeg tror du driver med noe som jeg har godt av å lære noe om». Så skjønte han jo at det var det som var poenget og jeg lærte mye da.
Mona Lindseth	Det minner meg om det lokallaget som stilte seg ut på stand et par... en uke etter valgdagen for noen år siden. Også møtte de velgerne var det noen som lo og sa «Er ikke dere litt seint ute?» «Nei, nei. Vi er bare tidlig ute.»
Odd Einar Dørum	Det er godt sagt det da, for det er noe... Alle sosiale medier kan ofte få en voldsom kraft. Spesielt få en voldsom destruktiv kraft. Men skal du ha en god kraft, så må du bygge på reelle sosiale kontakter, altså mennesker som treffer hverandre. Det er da for å forholde seg til at noe er digitalt, er dette analogt. Men det er sosialt, sier jeg. Det ligger i bunn. Så kan du selvfølgelig forsterke det, for når du kjenner man hverandre kan man ta en telefon, du kan sende en mail, og du kan gå på Messenger, du kan gå på alle de tekniske hjelpemidlene vi har for å komme i kontakt. Det kan du gjøre for å sørge for at du får mer ut av kontakten. Det er ingenting som erstatter selve det personlige. Og valg er en ganske ensom ting, for du skal ha tillit. Og den tilliten får du fordi folk forstår at du gjør noe skikkelig. Så for eksempel da Ola Elvestuen fikk en veps oppkalt etter seg, jeg husker ikke om det var i 2013 eller 2015, jeg husker bare at det var noen i Venstre som ikke skjønte poenget med det. Poenget med det: Jeg kjenner to jeg som har fått en veps oppkalt etter seg. Den var en kar som levde før andre verdenskrig, og så var det Ola Elvestuen. Og det var en anerkjennelse for at Ola hadde jobbet så grundig med biologisk mangfold over tid, at han fikk dette tilbake igjen. Så, og det du ellers får tilbake igjen er alt det du lærer og alle de du møter. Så det du spør meg om i justispolitikken handler om å lære der du er sjef, men

	det er ingen annen arbeidsform enn å være stortingsrepresentant for Sør-Trøndelag i 1977, eller være stortingsrepresentant for Oslo i år 2000 enn si 2009, å være bystyremedlem i Trondheim eller bydelsutvalgsmedlem på Rosenborg, eller bydelsutvalgsmedlem på Skøyen eller Ulleren, eller bystyremedlem i Oslo eller statsråd. Det er en arbeidsform.
Mona Lindseth	Du har jo gang på gang brukt den arbeidsformen og stilt de ubehagelige spørsmålene. Og ofte er det jo, ingen tvil om, at det er en kultur i maktens korridorer, det er noen forventninger til de rollene, det er et hierarki av tjenestevei som ligger til grunn for hverdagen. Som du ofte har brutt med og som vi i Venstre... vi er jo ikke så hierarkisk, vi mener jo at det ikke skal nødvendigvis være så faste systemer og at det skal være mulig å snakke på tvers. Men man kommer inn i en kultur og hvor det kan, kanskje spesielt i lokalpolitikken, være veldig vanskelig å være den ene lokalpolitikeren som stiller de ubehagelige spørsmålene og som også konfronterer administrasjonen ganske hardt. Og hvis du da er alene om å gjøre det, blir det fort ensomt og du kan lett få motstand på metoden din framfor innholdet i det du stiller spørsmål om? Hvordan har du stått i det?
Odd Einar Dørum	Jeg skal bruke eksempel med en dessverre avdød Venstremann som stod i det som eksempel på det. Han het Odd Gunnar Jære Hoel og var lærer og sauebonde i Oppdal. Han kom inn i Venstre, mener jeg å huske på 1960-tallet, også døde han dessverre i 2016. Han var ganske lei av kommunestyremøtene i Oppdal da som bestod av at enten Arbeiderpartiet eller Senterpartiet gruppemøte, også kom de tilbake igjen også kunne de ordne seg. Han hadde en drøm om at det skulle være en annen kultur, og han oppnådde det noen måneder før han døde. Det er referert til i lokalavisene Opp tror jeg og Driva, som dekker det. Og jeg fikk fortalt historien da han ble hedret to måneder før sin død og jeg dro dit for å være med på hedringen i Oppdal Venstre. Da hadde Odd Gunnar Jære Hoel fått jeg tror 25 prosent av stemmene i Oppdal, det er ganske mye. Også hadde de fått satt en kultur hvor, der de skulle diskutere sentrumsplanen for Oppdal. Og Oppdal er en ganske stor fjellbygd i Norge med mye bred næringsaktivitet. Og da var de kommet til det punktet at i stedet for å ha lukkede gruppemøter, så velger ordføreren å bryte møtet og ber kommunestyret sette seg som samtalegrupper på bordene og komme med ideer. En fantastisk opplevelse, det var jo noe av det han ville, at folk skulle kunne gi det de hadde, og ikke sikkert at de nådde frem med alt, men noen kunne tenke over det og vurdere det på en helt avslappet måte. Så går historien videre, deretter ble møtet satt igjen. Det handler om et menneskets livsinnsats for å få til en arbeidsform som tar alle som er der virkelig på alvor. Det er erstatter ikke hardt arbeid, det erstatter ikke hva du tror på eller hva du kan eller alt dette. Men det gir en mulighet. Så Odd

Gunnar Jære Hoel får stå for alt uttrykk for den måten jeg har tenkt på og alltid har jobbet på for å si det sånn. Eller har blitt bedre og bedre å jobbe på. Og jeg synes det eksempelet på hva han oppnådde det han hadde jobbet for et helt liv, et helt politisk liv, det er en fantastisk skildring av hva som er mulig. Og det er jo slik at når det finnes politikere som tror at det bare kan være avstand i en by som Oslo. Ja, det kan det jo være, samtidig som det kan være nært. Men det kan sannelig være avstand i mindre kommuner også hvis de som sitter og styrer ikke liker å høre på andre enn seg selv. Så vi snakker om en mentalitet og vi snakker om en arbeidsform. Og både den mentaliteten og arbeidsformen, for å sitere en god Venstremann, varaordføreren i Stryn, Torstein Tvinnereim:

«Det er moderne, tenkende, positive mennesker i by og bygd.» Det er fantastisk flott, jeg har tilfeldigvis vært innom laget hans, men han var ikke tilstede. Etter å ha vært på 50 årsmarkering for Mardøla. Med et fantastisk treff, en verandasamtale i Olden. Det husker jeg godt, det var den 9. august. Fantastisk med den soliditeten og bredden og kunnskapen om det nær. Så hvis du klarer da å lage organisasjon, organisere deg slik at folk er, så klarer du å leve i ombudsrollen. Ikke fordi alle kan gjøre alt, men fordi noen gjør noe, andre gjør noe annet også kan man dele med hverandre. Fordi du da får inn flere erfaringer fra livet mennesker lever, kommer du faktisk i nærheten av slagordet til Guri Melby at hun vil ha mer av hverdagslivet eller virkeligheten inn i politikuttformingen. Fordi, hvis ikke virkeligheten er der, så kan lovgivningen bli blind og idealene blir forfeilet fordi du rett og slett ikke ser den sammenhengen. Så svar: Det er en arbeidsform, men det er også en mentalitet. Og mentalitet er viktigere enn arbeidsform. For du vil ikke komme på å bruke måten å være ombud på den måten som vi snakker om nå, om du ikke har en mentalitet å ville være det. Også vil det være sånn at det ikke egner seg for alle da. Da får man lage en arbeidsfordeling da. Men hvis du først skal gjøre en troverdig innsats i demokratiet, så er det mange som jobber på denne måten og må gjøre det. Heldigvis er det mange som gjør det og for Venstre har dette vært knyttet til det å være levende demokrat og som levende demokrat sitter du ikke et sted og bestemmer hvordan livet til folk skal være. Du må finne det ved å høre på. Og jeg skal innrømme at jeg har perioder der jeg hadde bestemt meg for hvordan livet til folk skal være. Men, intens nærkontakt med trønderske bygder lærte meg fort at de bygdemiljøene jeg traff i Trøndelag, med alle disse hardtarbeidende både bønder og fiskere, det var jo skolerte mennesker og de var veldig rause. De forstod at verden bestod utenfor der de var, men de ville ha respekt for den verden de levde og jobbet i. Det er ikke noen forskjell fra dem til dagens industriarbeidere eller folk som sitter i alle servicenæringene, står på i pleie og omsorg, står på i utdanning. Folk vil gjerne bli sett i det de gjør, også vil de ha respekt for det de gjør, også vil de at noen bryr seg nok til at de kan få gjøre jobben sin. God politikk er å ha

	nok innsikt i denne hverdagen, altså Per Kleppens mikro, og samtidig ha innsikt i all den kunnskapen vi får inn via forskning, samlet systematisk bearbeidet livserfaring også kalt «Livets harde skole» og det vi har i statistikk. Når vi klarer å se dette i en sammenheng... Og det har blitt sånn med meg når jeg leser meningsmålingsdata at jeg kan nesten forestille hvordan dette ser ut fysisk. Det er jo da resultat av å ha lest meningsmålingsdata og leve i et samfunn over lengre tid, så får du en nysgjerrighet som gjør at du i alle fall kan stille gode spørsmål. Så for å si det en gang til. Det er både en arbeidsstil, arbeidsskikk, arbeidsmetode som det går an å lære bort mye om. Også er det bærende i det hele, det er en mentalitet.
Mona Lindseth	Men gjennom din karriere som politiker, helt fra lokalt til regjeringsnivå, så har mye endret seg. Du nevner denne tidsreisen fra at det var dyrt å ringe til nå er folk er så tilgjengelige som bare det. Men er det noe som ikke har endret seg i maktens korridorer og måten makt forvaltes?
Odd Einar Dørum	Jeg tror det alltid vil være en brytning mellom folk som er selvbevisste i betydningen at de tror og vil noe, men samtidig er ydmyke nok til å skjønne at det er mer enn dem. Og jeg tror, for å gå til den TV-serien House of Cards som jeg vil kalle for kynismens evangelium. Det er neppe et evangelium forresten. Der kynismen som rår og alt er et spill. Den brytningen mellom at det er det.... Det blir jo litt rart, for å bruke et eksempel, når Slagsvold Vedum mener at Senterpartiet ligner på Castberg. Det er fint om de lar seg inspirere av Castberg, men Castberg var i grunnen rasende på disse storbøndene rundt Mjøsa som besvangret damer og forsvant. Så han hadde praktisk grunnlag også, i tillegg til sitt fantastiske samarbeid med Katti Anker Møller for å komme med de banebrytende barnelovene. Og man skal være litt ydmyk på den ene og andres historie når man skal ta på seg den. Man skal ha respekt for de som stod i brytningen, og måtte finne ut av det, og det var ikke et enkelt spørsmål for hundrede og fem år siden i Norge at det skulle bli sånn. Men Castberg er genial da. Han sier jo, juristen, at «vi må legge til grunn at hver far er glad i sitt barn». Det gjelder jo ikke alle, men du kan jo ikke påstå at det ikke gjelder de fleste. Han skjønner hvordan levende relasjoner mellom mennesker skal til for at jussen blir en reformkraft. Og alt det de har rundt seg på denne tiden, de som lever på den tiden, det er den sosiale virkeligheten som mange barn og kvinner er oppi. Og skal du se det, skal du oversette dette til politikk, til lovgivning, men bak dette ligger det virkelighet. Og det er jo det samme som, for å ta et annet eksempel, som norske krisesentre som ble dannet på slutten av 1970-tallet. De hadde jo sett mange av de tiltakene og tilfellene og livene som var preget av vold i nære relasjoner. Så etter et 21 år nådde det jo staten, når Magnhild Meltveit Kleppa, Valgerd Svarstad Haugland og jeg legger fram den første

	handlingsplanen mot vold i nære relasjoner under Bondevik 1-regjeringen. Så, det er ofte en ferd fra det som gjelder de som liten eller ingen stemme har, til at stemmen blir så kraftfull at den kan bæres. Og nå for tiden kan man si at noe av det mest positive med sosiale medier, er at noen mennesker som blir hardt satt i klemme, de kan veldig raskt bli synliggjort på en sånn måte at systemene raskt må korrigere og kan rette opp raskt. Det er den gode siden ved sosiale medier. Den dårlige siden er at det polariserer på det ene og det andre, men det er ikke tema her nå. Men det er riktig mye, det er mye som har endret seg, men det å skjønne sammenhengene det har ikke endret seg. Men så kan det ofte bli slik at det blir vanskeligere å få tid til å gjøre alt. Ting er kompliserte. Og det var ikke for ingenting at Torild Berge og jeg som to medlemmer av Venstres bystyregruppe i 2018 besøkte halvparten av NAV-kontorene i Oslo. Vi gikk jo ikke en stor strøm av politikere. Vi dro jo dit fordi vi snakker om et system som forvalter nesten 1/3 av statsbudsjettet og som har mye makt over menneskers liv, og har massevis av penger og praktiske tiltak som betyr noe. Det var en fantastisk reise for vi lærte veldig mye. Vi ble godt tatt imot og kunne stille pågående spørsmål og fikk reale svar. Så, la oss kalle det en oppdagelsesreise i verden. Da var Torild bystyremedlem, samfunnsøkonom og jobbet i velferdsdirektoratet og jeg var gammel sosionom, bystyremedlem og vi supplerte hverandre. Det var en ombudsinnsett for å bringe, la oss si, viktige syn på viktige sosiale og hverdagslige spørsmål i en storby som Oslo inn i arbeidet til en bystyregruppe. I dette tilfellet for Venstre i Oslo bystyre. Så denne oppsøkende virksomheten foregår når du du kan og vil legge til rette for det. Ikke sant. Når Tove Hofstad med hele sin pågående, skal ut og måle eiketrær, skjønner vi hva det dreier seg om. Det handler om naturbevissthet og bevisstheten for naturmangfoldet, så er det så praktisk at du kan få noe gøy ut av det, ikke sant. Og når hun får meg og noen andre til å ta på oss noen sanne biekostymer, så er det for å få folk til å forstå at insekter i grunnen er viktigere enn vi tror. Altså, det er et innlegg i debatten om naturmangfold og biologisk mangfold. Det er en ombudsvirksomhet, det bygger på kunnskap, det bygger på innsikt, du skal få noen til å stoppe opp. Så jeg syntes det var riktig humørfyllt jeg med Sondre Hansmark og Sveinung Rotevatn som sprang rundt i nærheten av Jessheim eller hvor det nå var..
Mona Lindseth	Det her var faktisk på Hell det for et år siden.
Odd Einar Dørum	Det var på Hell ja! Det var i forbindelse med Stjørdalmøtet. Men ikke sant, det er en gammel historie vi snakker om, det er en ny historie vi snakker om. Og Venstres søsterparti i Storbritannia, Liberal Democrats, kalte jo denne siden av politikken for «Pavement politics», fortauspolitikk. Altså, er det hull i fortauet irriterer du det. «La oss få tetta det hølet da.» Så kan du

	bruke det som et språkbilde på «ikke ta gata fra oss», «vi skal ta gata tilbake» eller «ikke tull med bygda mi» eller «ikke tull med fjellet mitt». Det er mange ord og uttrykk som folk vil bruke på dette, og det er like sterkt uansett hvor du er. Så jeg er for da at selve mentaliteten om selve demokratiet, folkestyret krever at du er ombud. Du må skjønne hvordan politikken ser ut, der folk lever og bor. Også må du ta med det, enten som et alternativ eller en korreksjon, til å lage dokumenter, innstillinger som skal gjøre livet bedre for folk. Så jeg har egentlig i dette spørsmålet egentlig dratt ut på en liten tidsreise. Og sagt at det som var aktuelt for mange tiår siden, er fortsatt aktuelt. Det er ikke noe nytt i det. Jeg tror alle som jobber på den måten, treffer en god understrøm i Norge. Jeg tror det er en arbeidsform mange nordmenn liker. Og jeg tror partier som vil leve en stund i Norge gjør klokt i å praktisere arbeidsformen.
Mona Lindseth	Men har du noen råd til lokale politikere, for vi får jo stadig tilbakemeldinger fra våre lokale folkevalgte om hvor krevende det kan være å være den som sitter i rommet og stiller de ubehagelige spørsmålene i kommuner hvor det kanskje ikke er så populært at du har tatt en telefon nedover i systemet, eller snakket med en lærer, eller gått rett på administrasjonen og ikke gått tjenestevei. Hvor det er vanskelige saker, for eksempel på justisfeltet, innenfor barnevern. Hvor, ehh, det er vanskelig å være den som avdekker og prøver å grave. Har du noen råd til hvordan de står i sånne saker, for da får du jo ikke bare saksfokuset, som det er i alt politisk virke. Du får også en kulturell motstand i det kollegiet du jobber i kommunen og rundt der du skal gjøre jobben din?
Odd Einar Dørum	Da må Venstre finne Runolv Steganes etterfølger. Runolv holdt jo på i en mannsalder og vell så det og gi praktisk kunnskap om hvilke rettigheter man har etter kommuneloven. Kan si at det høres tørt og kjedelig ut, men det er ikke kjedelig at du vet hvilke rettigheter du har etter loven, når du først skal opptre slik du sier. Kanskje du sitter aleine, mange Venstrefolk sitter alene i kommunene sine. Da hjelper det at noen vet dette, at noen kan gjøre deg trygg på selve lovgrunnlaget. Det er ganske viktig. Fordi, vil noen bruke makt mot deg, så vil de ta en litt rask, overfladisk bruk av loven, også blir du satt ut. Det at noen kan det, det er mulig du kan det selv, men det at du vet at det er noen som kan det, det hjelper. Det andre er selvfølgelig at du har noen allierte lokalt, fordi du vet at det er noen som er opptatt av at spørsmålet blir stilt. Det er faktisk noen som føler dette på kroppen, og gjerne vil at du skal kunne stille dette spørsmålet. Så det andre rådet er selvfølgelig det mange bør gjøre, eller bør gjøre om de ikke har gjort det, å skaffe seg kunnskap fra den eller de det gjelder. Det kan jo være drift av en barnehage, skole, kan være en byggesak eller hva det er. Så er det jo den kunnskapen som gir deg trygghet til å stå på. Altså, kombinasjonen at du vet

	enten selv eller ved hjelp av andre at du har rett til å gjøre det du gjør. Så skal ikke jeg gå igjennom alle de praktiske tingene, for da sprenger vi rammene for denne samtalen. Det andre er at det er mennesker der ute som bryr seg om deg og det er viktig for dem at du gjør dette. Du gir dem en stemme rett og slett. Det er det som er de to viktigste rådene. For noen vil slå deg ned på formalia, og noen vil lure på hvem du representerer. Ikke sant. De sier egentlig «hvem representerer du, du er bare én». Og jeg har selv opplevd det, så jeg skal bruke det for å illustrere historien. Jeg var på Dounreay, i 1986 etter at jeg hadde vært ansvarlig for å ta Venstre ut av Stortinget etter 101 år i 1985. Da starter det, jeg leder en delegasjon med gode Jan Kløvstad og mange andre gode venstrefolk hvor vi skal stoppe en atomreaktor nord i Skottland. Når jeg kommer dit ser ledelsen på meg og sier «Mr. Dørum, er det ikke slik at du representerer et parti som ikke lenger er på Stortinget?» Da sier jeg «Selvsagt er dette riktig, Sir, men i denne sammenheng tror jeg at de gjør best i å ta hensyn til at jeg representerer en bredde i det norske folk, en bredde i folket langs kysten, med støtte i Nordisk råd og på tvers av det politiske spekteret i Norge. Jeg tror de gjør klokt i å behandle meg som en talsperson for mange mange flere en det som ligger i min person.»
Mona Lindseth	Hvordan var responsen på det?
Odd Einar Dørum	Nei, da ble samtalen normal. For han prøvde å bruke et rått maktgrep, han forsøkte å psyke meg ut. Og det var godt innstudert og forberedt. Men du blir jo ikke psyket ut når du vet at du er der på vegne av en stor bredde, en stor bakgrunn og det er jo hele den store Duanreay-aksjonen ledet av Jan Kløvstad og som jeg var med på og mange andre, hvor Venstre samler 280 000 underskrifter mot at vi skal få et atomanlegg som risikerer at avfallet kommer i Golfstrømmen og som da blir en trussel mot liv, men også fiske langs hele kysten. Så vi visste at vi klarte å organisere slik at vi hadde en støtte. Og det kan også være et svar på det du spurte om, å være den ene. Jeg var jo den ene, bokstavelig talt, selv om jeg hadde venner ved siden av meg ved bordet. Det var en ganske rå takling, men han ble jo kontant taklet tilbake. Det ble fred i heimen, vi fikk en normal samtale etter det. Han skjønnte at han ikke kunne fortsette med det spørsmålet. Og deretter ble vi redelig behandlet, men det var et forsøk på å sette oss ut fra starten av.
Mona Lindseth	Men slike type tilfeller har du sikkert opplevd på alle nivå i politikken, det er jo ikke alltid bare å parere alltid?
Odd Einar Dørum	Nei, men la oss ta en historie som både er litt røff og vakker. Jeg kom inn i Trondheim bystyret i 1967. Og jeg husker ikke om det var i 67 eller 68, men

	jeg var jo en aktivistisk person, da som nå, nå som da. Så jeg fikk beskjed av en av Arbeiderpartiets ledende, og det er omtalt i Trondheim bys historie: «Sett deg Dørum, det er vi som har makta her». Det er to ting som skjer da. Det ene er at min tillærte trønderske innfulhet, som betyr at «jeg hører hva du sier, men jeg skal komme inn og ta deg, har ikke tenkt til å fortelle det, men jeg tar deg så tar vi det». Så, den ene sluttet seg til at Venstre klarte, på tross av mange tøffe motganger den tiden, å være med å bytte ut Arbeiderpartiet i ledelsen av Trondheim bystyre i 1975 sju år etterpå, etter at de hadde sittet der i 40 år. Men den andre historien sier noe om konkurrenten. For jeg foreslo da at vi skulle få et utvalg for å fremme forslag om bedre kontakt mellom velgere og folkevalgte i Trondheim. Det utvalget ble nedsatt med to av sosialdemokratiets tunge kjernetropper pluss meg. Og alle forslagene jeg kom med i det arbeidet, ble tatt på alvor av de styrende arbeiderpartifolka og gjennomført. Så på spørsmålet: er det mulig å være arrogant og raus samtidig, svaret er: Ja. Men det krever at du på en måte er deg bevisst hvorfor du har makt. Så kan det tyte over når det blir litt mye av det. Men samtidig være deg bevisst at det er mange som er med å bygge landet. Så disse folka trodde nok at de bygde landet, men de hadde også på en måte med seg at andre også var viktige i å bygge landet. Så de hadde en fabelaktig kombinasjon av maktarroganse og raushet. Det er ingen dårlig blanding. Jeg har lyst til å fortelle historien, fordi dette inntraff da for over 50 år siden. Men det er jo fullt mulig å praktisere fortsatt.
Mona Lindseth	Men hva er da den største feilen en politiker kan gjøre i dette skjæringspunktet mellom politikerrollen, systemet og den kulturen som man jobber innenfor?
Odd Einar Dørum	Den største feilen man kan begå, er nesten selvsagt. Det er å ikke være nysgjerrig. Hvis du bare tar til deg at «sånn er det, jaja». Det er det jo inntil du vet bedre. Men hvis du ikke er nysgjerrig på hvorfor det er sånn, så er det alltid noen som kan forklare og redegjøre for det. Og det finnes jo gode opplæringssystemer for det i kommuners side og partier. Men det er å ikke være nysgjerrig. Det finnes i grunnen aldri dumme spørsmål. Det finnes ingen dumme spørsmål. Hvis jeg skal summere opp en lang livserfaring, så er det at folk i Norge kan spørre spørsmål på vanvittig mange forskjellige måter. Noen spør så du tror det er en anklage, men det er faktisk bare et spørsmål. Noen snakker med en stemmestyrke som høres ut som et symfoniorkester selv om det bare er en pikkolofløyte. Folk er veldig forskjellig. Innpakningen av spørsmålet på norsk er veldig forskjellig. Det kan høres ut som en provokasjon, men jeg foretrekker å ta et spørsmål som et spørsmål inntil det er åpenbart at det ikke er det. Og da må man stå i det. Siden vi nå er i nærheten av at det er 50 år siden Mardøla. Etter aksjonen kom jeg ned på brygga i Åndalsnes, det er en lang historie bak det, og kom i

prat med 40-50 la oss kalle det svært engasjerte raumaværingene. Og jeg stod der og var redd for at de skulle hive meg på sjøen. Men det ble en intens debatt, men jeg ble aldri kasta på sjøen. Så jeg forlot jo stedet på en fredelig måte. Vi ble jo ikke forlikt og enige, men det ble en real debatt. Dette var 1970. Ca 40 år etter treffer jeg en person som sier «Hei, husker du meg». Nei jeg gjorde ikke det da. Men så sa han «Jeg var på brygga i Åndalsnes». «Ja, jeg stod jo der og var veldig livredd for at dere skulle kaste meg på sjøen». Så så han veldig forundret på meg. «Hvorfor det? Du forsøkte jo ikke å snakke bort noe noe, du prøvde jo ikke å unnskyldes noe, du forklarte hva du stod for og hvorfor». Det er dessverre ikke alle mennesker som er slik hverken da eller nå for tida, men de aller fleste er det. Det er det veldig viktig å huske. Slik at.. Svaret på det er at det å være real når man er nysgjerrig. Men du er jo valgt av noen for å gjøre noe, og det har krav på respekt. Og du står på skuldrene til de som laget det lovverket. Sant. Formannskapslovene 1837, det er jo fabelaktig lenge siden, det er at Norge får de lovene ikke lenge etter Grunnloven det var jo at bøndene visste og kunne mye, og byborgere byfolk kunne mye. Og da ble det jo flyttet makt fra embetsfolk til folkevalgte. Det er selve av den diskusjonen som kommer nå og. Hvis man tar mye av den komplisert debatt, om sykehusutbygginger, er det noen som mener at stortingsrepresentanter, for ikke å si kommunestyrerepresentanter, skal holde seg langt unna. Men jeg har vært med på å lage et og heie på, med støtte i Venstre, et stille opprør i Oslo Bystyre. Altså Helse Sørøsts planer for Oslo Universitetssykehus handler om veldig mye, men noe av det er at på et eller annet tidspunkt skal det komme 40 000 pasienter til Oslo. Ja, hvem er det da? Hva skal man gjøre for å være skikkelig med de? Det handler om at du må ha kunnskap om noe som er komplekst. Og da er det ikke gitt at en faglig tung gruppe som sitter et annet sted, alene har rett. De må finne seg i at det i hvert fall at det blir krevd to alternativ, ikke bare ett. Slik at, denne brytningen mellom å vite best og ikke vite best. Det er mange nå for tida som ter som disse arbeiderpartifolkene i Trondheim bystyre i 1968, «sett deg Dørum, det er vi som har makta». Det er en del som ter seg slik også nå for tida, selv om de ikke bruker de ordene. Og da er det jo krevende å utfordre, men du får være ordentlig. En får være rolig, en får argumentere godt, stå sterkt i sin sak. Det er slik en når fra. Og det er definitivt ikke med vold eller hærverk, men det er ved ro og styrke. Gjerne med engasjement, står du for noe så vil folk forstå at du brenner for det. Men du må kunne vise respekt for at andre mennesker er ordentlige mennesker. Det er en linje i dette, uansett i hvilket tidssnitt du går inn i dette. Og det er helt nødvendig å ta opp de praktiske utfordringene som er nå. Og en av de tingene jeg møter der jeg bor på Skøyen, er at Plan og Bygningsloven har blitt ganske ugjennomtrengelig selv for høyt utdannede mennesker. Jeg også trenger en tolk. Så er jeg heldigvis i nærheten av viktige tolker da, men

	du må samle en del tolkekunnskap for å gjøre det. Men ikke sant, vi har jo slikt som frivilligheten som ligger i Foreldrenes samarbeidsutvalg på norske skoler. De kan mye om ungene sine og skolen. Og det er klart at det a spørre dem da, er å bli klokere på hvordan barn og elever har det. Så, det er bare et eksempel på å gå ut og spørre. Jeg fikk jo en fantastisk opplevelse av det 9. juli i år. Jeg var på møte i Bykle Venstre og det var lov til å være 20 mennesker i det møtet og kommunelegen hadde godkjent at det kunne være 20 mennesker. Hadde en sånn artig kommentar om at det neppe ble fullt. Men Bykle Venstre hadde 19 og en halv til stede, den halve var en baby, også hadde de venteliste. Og det møtet forteller jo noe om nysgjerrighet hvis du først gjør noe. Der var det ti fra Bykle, tre fra Arendal, så var det tre fra Farsund og så var det tre fra Vinje i Telemark. Det er et stykke over fjellet den andre veien. Så hvis du først lager arrangementer hvor folk føler at noe er viktig. «Jeg kan ta opp noe som er viktig for meg». Så er jeg gjest da, men ikke bare jeg. Beate Johnsen, som er fylkestingsmedlem og Jan Kløvstad, som er en svært utholdende, levende ombud for Venstre i Agder. Så det ble en veldig levende samtale, det ble jo det. Så bare for å bruke så ulike eksempler, så gjennom alt dette så... Altså, Odd Gunnar Jære Hoel på Oppdal – det var ikke gitt at han skulle vinne. Men han klarte det. Han var ikke alene om å tro at det var riktig, det var mange som syntes det var viktig at det var åpnere og at det skulle være klokere å komme med forslag. Så, det er ikke noen fasit på dette. Men det å ha nysgjerrighet er fantastisk viktig.
Mona Lindseth	Hvis du skulle gitt ett råd til noen som stiller til valg for Venstre for aller første gang, hva skulle det vært?
Odd Einar Dørum	Ja, det enkleste rådet må være at du vet at du vil noe. Fortell om det.